

Γνωρίσματα Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Αντιγόνη Αθανασιάδου (ΑΜ: 1567202100207)

Λυδία Κοκιοπούλου (ΑΜ: 1567202100056)

Αουρόρα Λόγκα (ΑΜ: 1567202100081)

Μαρία-Γεωργία Νικολοπούλου (ΑΜ: 1567202100113)

ΨΧ116: Πολιτική Ψυχολογία

Διδάσκων: Βασίλης Παυλόπουλος

Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

Χειμερινό εξάμηνο 2024-2025

Διάγραμμα παρουσίασης

Εννοιολογικοί Ορισμοί

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Συζήτηση και Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

Εννοιολογικοί Ορισμοί

Προσωπικότητα

Η προσωπικότητα αναφέρεται «στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά που συμβάλλουν στα σταθερά και ξεχωριστά μοτίβα συναισθημάτων, σκέψης και συμπεριφοράς ενός ανθρώπου» (Cervone & Pervin, 2013).

- Με τον χαρακτηρισμό της σταθερότητας εννοείται ότι τα γνωρίσματα της προσωπικότητας είναι ιδιότητες που είναι σχετικά αμετάβλητες στο χρόνο και τις καθημερινές συνθήκες.
- Με τον χαρακτηρισμό «ξεχωριστός» εννοούνται οι πτυχές της προσωπικότητας που συντελούν στις διαφοροποιήσεις μεταξύ των ατόμων άρα και στη μοναδικότητά τους.

Εννοιολογικοί Ορισμοί

Πολιτικός Προσανατολισμός

- Ο πολιτικός προσανατολισμός και η πολιτική συμπεριφορά γενικότερα εντάσσονται σε ένα διπολικό συνεχές όπου οι πολίτες αυτοτοποθετούνται στο φάσμα της αριστερής/δεξιάς ή προοδευτικής/συντηρητικής τοποθέτησης (Papastamou et al., 2005), με εννοιολογική διαφοροποίηση ανά τα έθνη.
- Ο πολιτικός προσανατολισμός προκύπτει τόσο από μακροπρόθεσμες κοινωνικές επιρροές όσο και από το κράμα προσωπικών στάσεων και αντιλήψεων σε βραχυπρόθεσμα ζητήματα της καθημερινότητας (Jou & Dalton, 2017).

Εννοιολογικοί Ορισμοί

Πολιτική συμμετοχή

Ένας κοινός ορισμός της πολιτικής συμμετοχής (political participation) είναι ότι «αναφέρεται γενικά σε δραστηριότητες των πολιτών στις οποίες αυτοί συμμετέχουν εθελοντικά, είτε μόνοι τους είτε σε συνεργασία με άλλους, με σκοπό να επηρεάσουν πολιτικές αποφάσεις (Teorell et al., 2007) διαφοροποιούμενη από τη συμμετοχή στα κοινά (civic engagement) που αποτελεί πιο ευρεία έννοια.

- Διακρίνεται σε αντιπροσωπευτική/θεσμοθετημένη και κανονιστική/μη κανονιστική και μπορεί να εκφράζεται είτε σε ατομικό είτε σε συλλογικό επίπεδο, δημιουργώντας κάποιες τυπολογίες (Ekman & Amna, 2012).
- Επηρεάζεται και από την αίσθηση αυτοαποτελεσματικότητας (Campbell et al., 1954) των πολιτών που πιστεύουν ότι δύνανται με τη συνειδητή συμπεριφορά τους να ασκήσουν επιρροή και να μετασχηματίσουν το κοινωνικό γίγνεσθαι.

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Θεωρία των Τριών Παραγόντων του Eysenck

- Έμφαση στη γενετική μεταβίβαση και στην κληρονομικότητα.
- Τα τρία αντιθετικά ζεύγη προδιαθεσικών γνωρισμάτων είναι (Eysenck, 1954):
  - i. Νευρωτισμός - Συναισθηματική Σταθερότητα
  - ii. Ψυχωτισμός - Κανονικότητα
  - iii. Εξωστρέφεια – Εσωστρέφεια
- Η αλληλεπίδραση «φύσης» και «περιβάλλοντος» εξηγεί τις ατομικές διαφορές μεταξύ γνωρισμάτων και πολιτικών στάσεων (Verhulst et al., 2010).

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Θεωρία των Τριών Παραγόντων του Eysenck

- Ο Ψυχωτισμός και η Εξωστρέφεια συνδέθηκαν με περισσότερο συντηρητικές στάσεις, ενώ ο Νευρωτισμός με την υιοθέτηση περισσότερο φιλελεύθερων συμπεριφορών απέναντι σε εξωομάδες.
- Η Κοινωνική Επιθυμητότητα συσχετίστηκε με προοδευτικές στάσεις σε διαστάσεις που αφορούν στο Σεξ, τη Θρησκεία και την Τιμωρία.
- Τα γνωρίσματα του Νευρωτισμού, Ψυχωτισμού και της Εξωστρέφειας επηρεάζονται σημαντικότερα από το γενετικό υπόβαθρο, ενώ η Κοινωνική Επιθυμητότητα αποτελεί λιγότερο ενδογενές γνώρισμα και περισσότερο προϊόν κοινωνικοποίησης (Verhulst et al., 2010).

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

- Ο Eysenck (1954) υποστήριξε ότι οι εκλογείς που βρίσκονται στα δυο άκρα του πολιτικού φάσματος χαρακτηρίζονται περισσότερο αυταρχικοί και επιθετικοί.
- Ο Rokeach (1956) βρήκε ότι οι ακραίοι αριστεροί και δεξιοί μοιράζονταν μια δογματική προσωπικότητα και μια άκαμπτη σκέψη που τους καθιστούν πιο ανθεκτικούς στην αλλαγή και πιο δεκτικούς σε κλειστά συστήματα πίστης.

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Το Μοντέλο των Πέντε Παραγόντων (Costa & McCrae, 1985, 1992)

- Οι πέντε κύριοι παράγοντες είναι
  - i. Νευρωτισμός
  - ii. Εξωστρέφεια
  - iii. Διαθεσιμότητα σε Εμπειρίες
  - iv. Προσήνεια
  - v. Ευσυνειδησία
- Θεωρούνται καίρια προδιαθεσικά γνωρίσματα της προσωπικότητας
- Ως θεωρία δεν αναφέρεται ρητά σε πολιτικές ιδεολογίες και περιεχόμενο (Gerber et al., 2011).

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Το Μοντέλο των Πέντε Παραγόντων

- Η Διαθεσιμότητα σε Εμπειρίες, η Εξωστρέφεια και η Προσήνεια σχετίζονται θετικά με φιλελεύθερες πρακτικές ενώ η Ευσυνειδησία και ο Νευρωτισμός σχετίζονται περισσότερο με τον Συντηρητισμό (Gerber et al., 2009).
- Όπως γίνεται κατανοητό οι ανωτέρω έρευνες, βάσει Eysenck και Big Five, καταλήγουν σε αντιφάσεις αποδεικνύοντας την πολυπλοκότητα των συσχετίσεών τους.
- Ως προς τη πολιτική συμμετοχή, η Εξωστρέφεια οδηγεί σε ενεργή δέσμευση με τα πολιτικά δρώμενα.
- Συμπερασματικά, οι «Μεγάλοι Πέντε» παράγοντες είναι ικανοί να επηρεάσουν την κομματική τοποθέτηση, την εκλογική συμμετοχή και άλλες βασικές μορφές πολιτικής συμμετοχής (Mondak & Halperin, 2008).

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

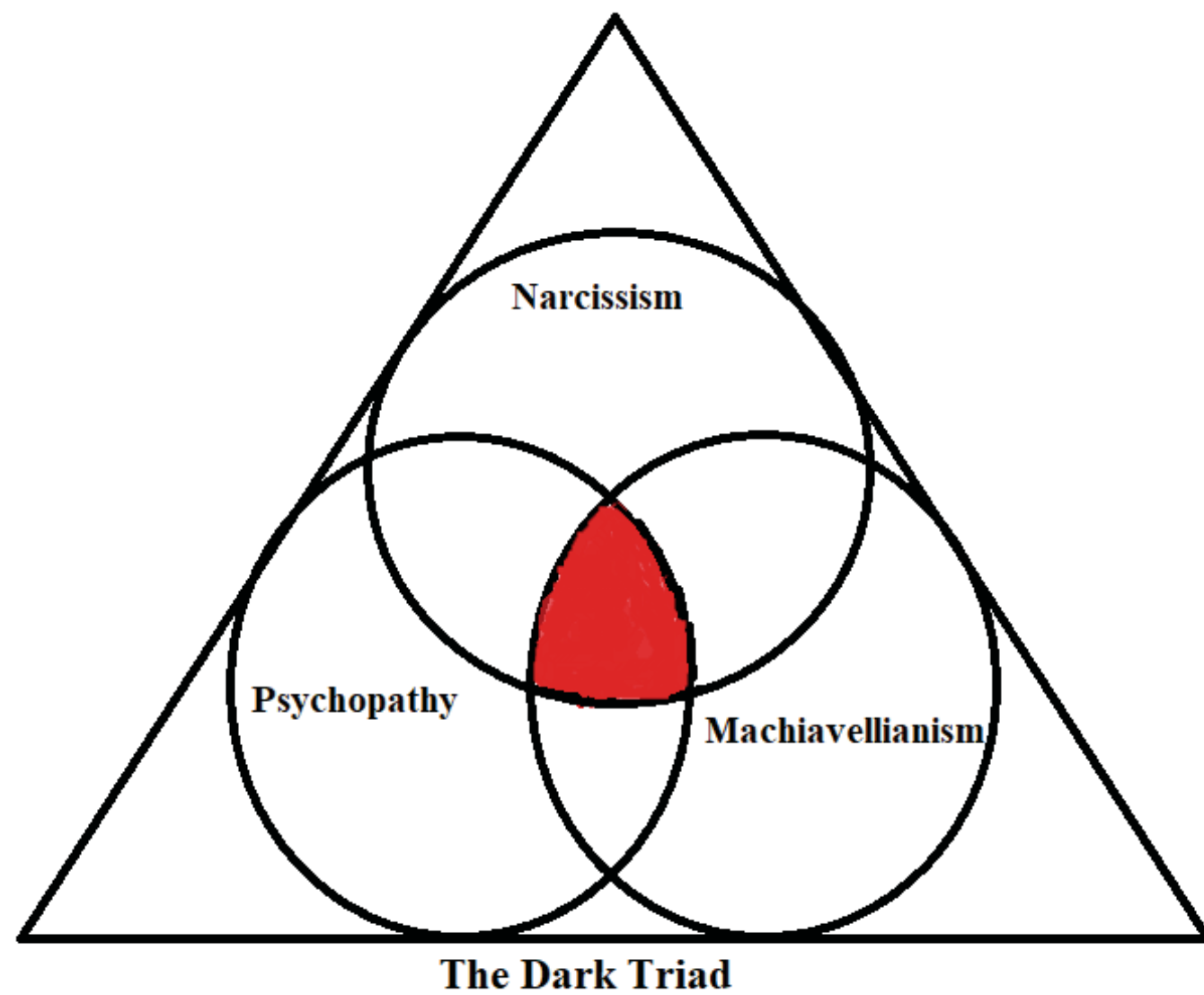
Αλληλεπίδραση των Πέντε Παραγόντων με Δημογραφικούς Παράγοντες

- Μια σχετική μελέτη εξέτασε την αυξητική εγκυρότητα των Πέντε Παραγόντων σε δημογραφικά στοιχεία και θρησκευτικές πεποιθήσεις ως προς τη συσχέτισή τους με τον πολιτικό προσανατολισμό (Furnham & Fenton-O'Creedy, 2018).
- Η ανάλυση έδειξε ότι οι παράγοντες προσωπικότητας υπερδιπλασίασαν τη διακύμανση της πολιτικής τοποθέτησης από 4% σε 9% .
- Οι γυναίκες με υψηλότερη εκπαίδευση, χαμηλότερη θρησκευτικότητα και ανώτερη κοινωνική τάξη τείνουν να υιοθετούν αριστερές πολιτικές πεποιθήσεις.
- Η κοινωνική τάξη φαίνεται να μετριάζει τη σχέση μεταξύ Προσήνειας και Νευρωτισμού με τον πολιτικό προσανατολισμό, εξηγώντας τις αντιφάσεις που παρατηρούνται σε άλλες μελέτες.

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Αλληλεπίδραση των Πέντε Παραγόντων με Δημογραφικούς Παράγοντες

- Πιο συγκεκριμένα, όταν αναφερόμαστε στον αμφιλεγόμενο Νευρωτισμό που έχει συσχετιστεί τόσο με προοδευτικές όσο και με συντηρητικές τοποθετήσεις, διαφωτιστική μπορεί να είναι η συνιστώσα της κοινωνικής τάξης.
- Δηλαδή, ο συνδυασμός του υψηλού Νευρωτισμού και της ανώτερης κοινωνικοοικονομικής τάξης οδηγεί σε πιο αριστερές τοποθετήσεις, ενώ το αντίθετο συμβαίνει όταν συναντώνται ο υψηλός Νευρωτισμός με το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. (Furnham & Fenton-O’Creedy, 2018). Το ίδιο παρατηρείται και στον παράγοντα της Προσήνειας.

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Σκοτεινή Τριάδα της Προσωπικότητας

- Η Σκοτεινή Τριάδα της Προσωπικότητας περιλαμβάνει (Paulhus & Williams, 2002):
  - i. Υποκλινική Ψυχοπάθεια
  - ii. Ναρκισσισμό
  - iii. Μακιαβελισμό
- Η Υποκλινική Ψυχοπάθεια χαρακτηρίζεται από ψυχρότητα, απουσία άγχους, χαμηλή ενσυναίσθηση, παρορμητικότητα και έλλειψη μεταμέλειας και παραπέμπει έντονα σε αντικοινωνικές συμπεριφορές.
- Ο Μακιαβελισμός περιγράφεται από κυνική και χειριστική στάση απέναντι στους άλλους με στόχο την εκμετάλλευση για απόκομιση προσωπικού οφέλους και από την απόρριψη της συμβατικής ηθικής ως αφελούς.
- Ο Ναρκισσισμός περιλαμβάνει αίσθηση μεγαλείου και διογκωμένη αίσθηση προσωπικής αξίας και ανωτερότητας (Christie & Geis, 1970· Lee et al., 2013· Raskin & Hall, 1979)

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Σκοτεινή Τριάδα της Προσωπικότητας

- Η Σκοτεινή Τριάδα έχει σημαντική συσχέτιση με πτυχές της πολιτικής συμμετοχής και φιλοδοξίας, και από πλευράς πολιτών αλλά και ηγεσίας (Peterson & Palmer, 2021).
- Ο Ναρκισσισμός παρουσιάζει θετική συσχέτιση με την πολιτική και φιλανθρωπική συμμετοχή, παρόλο που απουσιάζει η αντίστοιχη γνωστική συνιστώσα, ενώ η Ψυχοπάθεια παρουσιάζει θετική συνάφεια μόνο με την πολιτική συμμετοχή (Peterson & Palmer, 2021).
- Ο Μακιαβελισμός έχει συγκεντρώσει τα περισσότερα ευρήματα και μάλιστα αρκετά αντιφατικά. Επηρεάζεται ιδιαίτερα από τα κίνητρα και την κοινωνική σφαίρα, καθιστώντας ενίοτε δυσδιάκριτη το πότε η πολιτική συμμετοχή είναι προϊόν γνήσιου ενδιαφέροντος ή προσπάθειας εντυπωσιασμού (Bell et al., 2021).
- Καταληκτικά, με όρους Συντηρητισμού και Φιλελευθερισμού, η Σκοτεινή Τριάδα συσχετίζεται αρνητικά με τον Κοινωνικό Συντηρητισμό και τον Οικονομικό Φιλελευθερισμό (Bell et al., 2021).

The *Light Triad* of Personalities

Faith in Humanity:

Believing that humans are generally good.

Humanism:

Valuing the dignity and worth of each individual.

Kantianism:

Treating others as a means unto themselves, not as pawns for one's own benefit.

Θεωρίες Προσωπικότητας και Πολιτικός Προσανατολισμός

Φωτεινή Τριάδα Προσωπικότητας

- Η Φωτεινή Τριάδα της Προσωπικότητας περιλαμβάνει:
  - i. Πίστη στην ανθρωπότητα
  - ii. Καντιανισμό
  - iii. Ουμανισμό
- Η Πίστη στην Ανθρωπότητα φάνηκε να σχετίζεται με την φιλανθρωπική συμμετοχή.
- Ο Καντιανισμός δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη σχέση με καμία από τις εμπλεκόμενες πτυχές στο πεδίο του πολιτικού ρόλου.
- Ο Ουμανισμός συνδέεται με την πολιτική φιλοδοξία και συμμετοχή χωρίς όμως να πλησιάζει το επίπεδο συσχέτισης της Σκοτεινής Τριάδας με την πολιτική συμμετοχή.
- Τέλος, η Φωτεινή Τριάδα παρουσιάζει θετική συσχέτιση με την πολιτική κινητοποίηση ακόμη και σε περιόδους αποχής και απάθειας (Peterson & Palmer, 2021).

Συζήτηση και Συμπεράσματα

Κριτική ματιά και προεκτάσεις

- Ο πολιτικός προσανατολισμός βρίσκεται σε κύκλο αλληλεξάρτησης όχι μόνο με την προσωπικότητα αλλά και με άλλες μεταβλητές όπως αυτή της κοινωνικής ταυτότητας.
- Με τη σειρά της η κοινωνική ταυτότητα δύναται να επηρεάσει την αυτοαντίληψη.
  - Η ανάγκη του ατόμου για συνεπή αυτοαντίληψη και γνωστική συμφωνία μπορεί να συνδέεται με την πολιτική του ταυτότητα και να οδηγήσει σε περαιτέρω ενίσχυση ορισμένων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του.
  - Το άτομο επιλέγει συνειδητά (ή/και υποσυνείδητα) να εντάσσεται σε περιβάλλοντα που ενδυναμώνουν την εικόνα που τείνει να έχει για τον εαυτό του και που είναι συνεπή με την κοινωνική ταυτότητα που ήδη διαμορφώνει (Bakker et al., 2021).

Συζήτηση και Συμπεράσματα

Κριτική ματιά και προεκτάσεις

- Η αντίληψη του ατόμου τόσο για τον εαυτό του, όσο και για τον κόσμο διαμορφώνεται και από την ίδια την διαδικασία της κοινωνικοποίησης, η οποία ως έναν βαθμό καθορίζει τόσο τη δόμηση όσο και την έκφραση των γνωρισμάτων προσωπικότητας.
- Επιπλέον, ας μην ξεχνάμε ότι οι μελέτες για την προσωπικότητα, ειδικά ως προς την πολιτική συμπεριφορά προέρχονται από δείγματα δυτικών κοινωνιών, καθιστώντας αναγκαία τη διερεύνηση της θεματικής αυτής σε άλλα πολιτισμικά πλαίσια.
- Τέλος, η ανθρώπινη συμπεριφορά και συνεπώς και η πολιτική είναι πεδία αντιφάσεων όπου το θετικό και το αρνητικό έχουν διαφορετική χροιά σε διαφορετικά άτομα και ως εκ τούτου δεν μπορούν να είναι απόλυτα ή εντελώς προβλεπτικά.

Συζήτηση και Συμπεράσματα

Συμπεράσματα

- Γίνεται αντιληπτό ότι η προσωπικότητα σε συνδυασμό με άλλες μεταβλητές επηρεάζουν τον πολιτικό προσανατολισμό. Ωστόσο, η άνω σχέση πιθανόν να λειτουργεί και αμφίδρομα.
- Η προσωπικότητα δεν αποτελεί απόλυτο καθοριστικό παράγοντα της πολιτικής ιδεολογίας, αλλά μάλλον μια βάση που μπορεί να διαμορφωθεί και να ενισχυθεί από περιβαλλοντικούς παράγοντες και κοινωνικές επιρροές.
- Ανακεφαλαιώνοντας, η σύνδεση μεταξύ προσωπικότητας και πολιτικού προσανατολισμού δεν είναι γραμμική, ούτε στατική, αλλά επηρεάζεται από σύνθετες διαδράσεις μεταξύ ψυχολογικών, κοινωνικών και πολιτικών παραμέτρων.

Βιβλιογραφία

- Bakker, B. N., Lelkes, Y., & Malka, A. (2021). Reconsidering the link between Self-Reported personality traits and political preferences. *American Political Science Review*, 115(4), 1482–1498. <https://doi.org/10.1017/s0003055421000605>
- Bell, E., Kowalski, C. M., Vernon, P. A., & Schermer, J. A. (2021). Political Hearts of Darkness: The Dark Triad as Predictors of Political Orientations and Interest in Politics. *Behavioral Sciences*, 11(12), 169. <https://doi.org/10.3390/bs11120169>
- Campbell, A., Gurin, G., & Miller, W. (1954). *The voter decides*. Row, Peterson & Co.
- Cervone, D., & Pervin, L. A. (2013). Μπούζος, Α. (Επιμ.), *Θεωρίες Προσωπικότητας: Έρευνα και Εφαρμογές*. Εκδόσεις Gutenberg.
- Christie, R., & Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. Academic Press. <https://doi.org/10.1016/C2013-0-10497-7>
- Ekman, J., & Amna, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22, 283-300. <https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1>
- Furnham, A., & Fenton-O’Creevy, M. (2018). Personality and political orientation. *Personality and Individual Differences*, 129, 88–91. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.03.020>
- Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., Dowling, C. M., Raso, C., & Ha, S. E. (2011). Personality Traits and Participation in Political Processes. *The Journal of Politics*, 73(3), 692–706. <https://doi.org/10.1017/s0022381611000399>
- Gerber, A., Huber, G., Raso, C., & Ha, S. E. (2009). Personality and political behavior. *Social Science Research Network Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1412829>
- Jou, W., & Dalton, R. J. (2017). Left-Right orientations and voting behavior. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.581>

Βιβλιογραφία

- Lee, K., Ashton, M. C., Wiltshire, J., Bourdage, J. S., Visser, B. A., & Gallucci, A. (2013). Sex, power, and money: Prediction from the Dark Triad and Honesty-Humility. *European Journal of Personality, 27* (2), 169–184. <https://doi.org/10.1002/per.1860>
- Mondak, J. J., & Halperin, K. D. (2008). A Framework for the Study of Personality and Political Behaviour. *British Journal of Political Science, 38*(2), 335–362. <https://doi.org/10.1017/S0007123408000173>
- Papastamou, S., Prodromitis, G., & Iatridis, T. (2005). Perceived threats to democracy: An examination of political affiliation and beliefs about terrorism, state control, and human rights. *Analyses of Social Issues and Public Policy, 5*, 249–262. <https://doi.org/10.1111/j.1530-2415.2005.00070.x>
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of Personality: Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy. *Journal of Research in Personality, 36* (6), 556–563. [https://doi.org/10.1016/s0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/s0092-6566(02)00505-6)
- Peterson, R. D., & Palmer, C. L. (2021). The Dark is Rising: Contrasting the Dark Triad and Light Triad on Measures of Political Ambition and Participation. *Frontiers in Political Science, 3*. <https://doi.org/10.3389/fpos.2021.657750>
- Raskin, R. N. & Hall, C. S. (1979). A Narcissistic Personality Inventory. *Psychological Reports, 45* (2), 590. <https://doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590>
- Teorell, J., Torcal, M., & Montero, J. R. (2007). Political participation: Mapping the terrain. In J. W. Van Deth, J. R. Montero, & A. Westholm (Eds.), *Citizenship and involvement in European democracies: A comparative analysis* (pp. 334-357). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203965757-24>
- Verhulst, B., Hatemi, P. K., & Martin, N. G. (2010). The nature of the relationship between personality traits and political attitudes. *Personality and Individual Differences, 49*(4), 306–316. <https://doi.org/10.1017/S0022381611000399>